

Huvudman

Marks kommun
bun@mark.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Lyckeskolan i Marks kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Marks kommun att senast den **13 mars 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd och rätt till utbildning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Marks kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Marks kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 6 mars 2024 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om särskilt stöd, samt skyldigheten att anmäla till skolans rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen).

2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn, eller som redan har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats, ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 29 november 2023 – 6 mars 2024 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att rektorn för varje sådan utredning om särskilt stöd, som avslutats innan den 6 mars 2024, fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats under perioden 29 november 2023 – 6 mars 2024. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).
4. Se till att rektor säkerställer att de elever som har stödåtgärd i form av särskild undervisningsgrupp och/eller anpassad studiegång har en utredning av elevens behov av särskilt stöd som påvisar behovet av åtgärden, samt att eleverna omfattas av ett åtgärdsprogram för det fall åtgärden bedöms utgöra särskilt stöd för eleven. Dokumentation och sammanställning ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7, 9 och 11-12 §§ skollagen)

Rätt till utbildning

1. Se till att rektorn, om det inte är obehövt, startar en utredning för varje elev som har en konstaterad upprepad eller längre frånvaro, och där en utredning saknas. Rektorn ska dokumentera hur många sådana utredningar som görs under perioden 29 november 2023 – 6 mars 2024 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).
2. Se till att rektorn, om det inte är obehövt, startar en utredning för varje ny inkommen anmälan om en elevs upprepade eller längre frånvaro. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 29 november 2023 – 6 mars 2024 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).

3. Se till att rektor för varje sådan utredning av frånvaro, som avslutats innan den 6 mars 2024, säkerställer att ansvarig personal identifierar vilka åtgärder som behöver vidtas för att eleverna ska fullgöra sin skolgång. Insatser för att främja elevers närvaro ska vid behov samordnas med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. (7 kap. 3, 19 a, 21-22 §§ skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden under hösten 2023 inlett en tillsyn av Lyckeskolan i Marks kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Lyckeskolan följer gällande bestämmelser om särskilt stöd och rätten till utbildning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare, personal i elevhälsan samt rektor och biträdande rektorer. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat utredningar av elevers behov av särskilt stöd samt åtgärdsprogram. Huvudmannen har beretts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Samtliga intervjuade lärare, representanter från elevhälsan samt rektorer ger en samstämmig bild av att arbetet med stöd inte fungerat under föregående läsår. Lyckeskolan har under kort tid haft flera rektorsbyten och även bland elevhälsans professioner har det i viss mån saknats kontinuitet.

Samtliga lärare uppger att man lyft elever som behöver utredas, men att det trots detta inte genomförts någon utredning. Även representanter för elevhälsan delar uppfattningen att tidigare rektor inte tog ärenden vidare för utredning.

Lärare och elevhälsa berättar att man sedan höstterminen 2023 arbetar på ett nytt sätt. En specialpedagog är nu knuten till varje årskurs och är med på möten med respektive arbetslag. Lärarna kan lyfta elever med behov av stöd i detta sammanhang och specialpedagogen kan därefter ta elevärenden vidare till möte med elevhälsan. Lärare uppger att någon anmälan till rektor gällande behov av att utreda elevers behov av särskilt stöd inte görs av lärare. Elevhälsa och rektorer uppger att anmälan till rektor görs via blankett som lämnas till elevhälsan.

Lärarna berättar vidare att det finns fyra olika särskilda undervisningsgrupper med olika inriktning. Flera elever som fått sin undervisning i särskild undervisningsgrupp i årskurs 6 på en tidigare skola har fått det även från höstterminens start i årskurs 7 på Lyckeskolan, trots att någon utredning inte har gjorts.

Även elevhälsan uppger att det finns flera elever som haft särskilda stödinsatser såsom till exempel anpassad studiegång som inte haft varken utredning eller beslut till stöd för detta. Elevhälsan berättar att man under början av höstterminen 2023 skrivit enklare utredningar som till övervägande del byggt på gamla uppgifter och avstämning med vårdnadshavare för att det ska finnas någon form av dokumentation för alla elever i årskurs 7 som har stödinsatser. För vissa elever med mer ingripande åtgärder behövs nya kartläggningar.

Elevhälsan berättar att det finns elever som är i behov av stöd men som inte får det. Rektorer uppger att det finns elever som har behov av särskilt stöd men där någon utredning ännu inte gjorts. Det finns också elever där det beslutats om till exempel placering i särskild undervisningsgrupp där det inte finns någon utredning till grund för detta utöver överlämning från tidigare skola. Rektorerna uppger också att det finns en elev som är placerad i en särskild undervisningsgrupp med anpassad studiegång, men där både utredning och beslut till grund för detta saknas.

Elevhälsan uppger att alla elever utom en som är placerade i särskild undervisningsgrupp har anpassad studiegång, men att detta beror på att alla dessa elever är i behov av det. Rektorerna delar denna bild.

Lärarna uppger att beslutade åtgärder följs upp och utvärderas kontinuerligt. Elevhälsan delar denna bild.

Skolinspektionen har begärt in och tagit del av en förteckning över elever som inte uppfyllt betygskriterierna för höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Av förteckningen framgår att skolan har identifierat 255 elever som inte uppfyllde betygskriterierna. Enligt förteckningen har ett antal av dessa utretts för särskilt stöd. Det framkommer dock att det finns ett flertal elever som under mer än en termin inte nått betygskriterierna och som trots detta inte utretts för särskilt stöd. Utifrån förteckningen har Skolinspektionen hämtat in ett underlag avseende tio

elever bestående av bland annat utredning av elevernas behov av särskilt stöd samt åtgärdsprogram, i den mån dokumentation av detta slag funnits tillgänglig.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, innebära att särskilt stöd ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan, specialskolan och sameskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av förarbetena till skollagen framgår att det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges. Det är elevens behov av stöd som ska vara vägledande för besluten. För rektorn är därför varje beslut om en stödåtgärd något som måste föregås av noggranna pedagogiska överväganden, samtidigt som det också finns ekonomiska realiteter att beakta. [...] Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta kan därför inte anges. Huvudprincipen måste dock vara att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt (prop. 2009/10:165 s. 287-291).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att uppmärksamma, skyndsamt utreda och vidta åtgärder för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd.

Av Skolinspektionens utredning framkommer att det tidigare funnits stora brister i arbetet med särskilt stöd på skolan, och att det, trots att skolan aktivt arbetat med detta område, fortsatt finns en eftersläpning i att komma ikapp inom detta område.

Av den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår att det finns ett stort antal elever vars behov av särskilt stöd inte utretts trots att eleverna haft extra anpassningar och att det befaras att eleverna riskerar att inte uppfylla de betygsriterier som minst ska uppfyllas. Denna bild får stöd av vad som framkommit vid intervjuer med lärare, elevhälsa och rektorer. Det framkommer att skolans rutiner för att anmäla en elev till rektor för utredning av behov av särskilt stöd är otydlig och elever som anmälts har inte alltid utretts.

För att det ska finnas dokumentation gällande alla elever som har särskilt stöd har elevhälsan, istället för att göra en fullständig egen utredning av elevers behov av

stöd, i flera fall gjort enklare utredningar där uppgifter från tidigare dokumentation förts över i nya dokument. Detta innebär de facto att många elever inte har de utredningar som krävs för att säkerställa rätt stödinsatser. Om en elevs behov av särskilt stöd inte utreds riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som eleven har behov av och rätt till enligt skollagen. Detta innebär en risk för att eleverna inte ges förutsättningar att nå de betygsriterier som minst ska uppfyllas, vilket för elever i årskurs 9 kan innebära att de inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program. Av utredningen framgår också att det finns elever där skolan inte har genomfört någon utredning av elevens stödbehov eller där utredningen inte är aktuell men där elever ändå ges ingripande stödåtgärder. Elevhälsans representanter och rektorerna berättat att elever placeras i särskild undervisningsgrupp utan att det finns en aktuell utredning av elevens behov av särskilt stöd.

Vidare framgår i tillsynen att elever ges särskilda stödåtgärder utan att beslut om åtgärdsprogram har fattats. Det framkommer att det finns elever som är placerade i särskild undervisningsgrupp utan att eleverna har beslut om åtgärdsprogram. Det är viktigt att de stödåtgärder som en elev ges är adekvata utifrån elevens behov av stöd och en elev ska inte ges mer ingripande stödåtgärder än vad som är nödvändigt. Placering i en särskild undervisningsgrupp är en ingripande stödåtgärd som behöver följas upp och utvärderas kontinuerligt. Detsamma gäller anpassad studiegång och Skolinspektionen vill särskilt framhålla vikten av att anpassad studiegång får beslutas endast utifrån *elevens* behov och inte utifrån praktiska lösningar kring lokaler, personal och liknande.

Rätt till utbildning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare uppger att det finns 5-7 elever i varje årskurs med frånvaroproblematik. Just nu pågår en frånvaromätning där alla elevers frånvaro går igenom. Vid 20 procents frånvaro där man dessutom har en oro för eleven rapporteras frånvaron till kurator som sammanställer den. Om någon varit borta länge på grund av till exempel sjukdom anmäls inte frånvaron. Rektorerna instämmer i detta. Lärare uppger att orsakerna till en elevs frånvaro inte alltid utreds. Även elevhälsan uppger att frånvaroutredningar inte görs. Enligt elevhälsan arbetar socialpedagog och specialpedagog med närvarofrämjande insatser. Rektorerna berättar också att de är inkopplade i detta arbete och att lärare anmäler till rektor vid hög frånvaro.

Elevhälsan uppger att det inte funnits några rutiner eller någon struktur kring arbetet med frånvaro. Frånvaroutredningar har inte genomförts och det finns inte heller något fungerande samarbete med socialtjänsten. Rektorerna uppger att det under föregående läsår gjordes någon form av utredningar, men att dessa inte sparats och därmed inte finns tillgängliga. Rektorerna berättar också att en ny rutin gällande arbetet med frånvaro håller på att upprättas.

Elevhälsa och rektorer berättar att det finns åtta elever som är så kallade "hemmasittare". Det finns också några elever som är på väg tillbaka till skolan. Lärare berättar att skolan har en socialpedagog som arbetar relationsbyggande med de elever som inte kommer till skolan. Kuratorerna berättar att de inte är inkopplade i detta arbete. Elevhälsan uppger att det kan ta lång tid. Socialpedagogen berättar att hen arbetar utifrån samtal med föräldrarna och vad de beskriver. Någon elev har också haft en gammal utredning att utgå från. Elevhälsan beskriver vidare att man försökt upprätta åtgärdsprogram där det framkommer vad som faktiskt görs för respektive elev, så att insatserna kan utvärderas.

Rektorerna berättar att det finns ungdomsutvecklare och trygghetsteam på skolan som alla arbetar närvarofrämjande. Eleverna välkomnas till skolan av vuxna varje morgon.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 3 § skollagen och 2 kap. 18 § första stycket regeringsformen, framgår att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 7 kap. 19 a § skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från grundskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Av 7 kap. 21 § skollagen framgår att hemkommunen, i frågor som rör skolpliktiga elever som avses i 19 a §, vid behov ska samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Av 7 kap. 22 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller författningarnas krav när det gäller att tillgodose elevers rätt till utbildning då det finns brister i skolans frånvaroarbete.

Vid intervjuer och i dokumentation framkommer att skolan i vissa delar saknar ett strukturerat och systematiskt arbete vad gäller elever med hög frånvaro. Det framgår att många elever har en hög frånvaro, men att frånvaron endast utretts i ett fåtal fall och att dessa utredningar inte längre finns tillgängliga. Såväl lärare som elevhälsan saknar rutiner för att arbeta med elever med hög frånvaro. Vidare framgår att det inte alltid startas en utredning av frånvaron när lärare eller elevhälsa får kännedom om att en elev har hög frånvaro, om det inte finns en oro

för eleven. Mot bakgrund av detta bedömer Skolinspektionen att elevers skolfrånvaro inte utreds i tillräcklig omfattning.

Av utredningen framgår vidare att det inte är tydligt hur skolan arbetar med åtgärder för att elever som har en hög och problematisk frånvaro ska komma till skolan i högre utsträckning. Eftersom elevers frånvaro i de flesta fall inte utreds saknas kännedom om de bakomliggande orsaker som kan finnas till elevers frånvaro, vilket medför att det också saknas kännedom om vilka åtgärder som kan behöva vidtas i varje enskilt fall. Skolinspektionen konstaterar vidare att flera elever på skolan har haft en problematisk frånvaro under lång tid och såväl elevhälsa som rektorer uttrycker att det är mycket svårt att få andra aktörer inom kommunen involverade i att få tillbaka eleverna i undervisning. Skolinspektionen vill utifrån dessa uppgifter understryka att det är angeläget att såväl skola som huvudman är aktiva i att vidta åtgärder och arbetar för ett tätare samarbete med andra myndigheter och organ inom huvudmannens organisation i syfte att få eleverna till skola och i undervisning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den förteckning över elever som inte uppfyllt betygskriterierna läsåret 2022/2023 som Skolinspektionen begärt in framgår att 198 av dessa elever hade extra anpassningar. Det framkommer också att det finns flera elever som under mer än en termin läsåret 2022/2023 inte nått betygskriterierna och som trots detta inte fått extra anpassningar.

Lärare beskriver i intervju att man innevarande termin arbetar mer strukturerat med extra anpassningar på skolan. Några av lärarna ger exempel på hur de ofta genomför anpassningar på gruppnivå under sina lektioner, men att även extra anpassningar på individnivå förekommer. Dessa registreras för varje elev på digital plattform, vilket gör att alla undervisande lärare har tillgång till informationen.

Elevhälsan berättar att det nu finns en rutin för arbetet med extra anpassningar, och att man håller på att utbilda lärarna i hur man dokumenterar dessa. Utöver dokumentationen förs ett samtal kring extra anpassningar mellan lärare, där även representanter från elevhälsan deltar. Elevhälsan uppger vidare att man även sett över anpassningarna för de elever som redan tidigare haft denna stödåtgärd.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt

framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Marks kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller extra anpassningar. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Anna Hultgren

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Hultgren

X Miriam Werlinder

Föredragande
Signerat av: Miriam Werlinder

I ärendets handläggning har även utredare Elin Bender Lundgren medverkat.